

MEMO

Teema: Riigikogu korruptsioonivastase erikomisjoni lähtepunktid lobitöö käsitlemisel
Kuupäev: 11. detsember 2020

Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon:

Esimees Katri Raik (Sotsiaaldemokraatlik Erakond)
Aseesimees Marek Jürgenson (Eesti Keskerakond)
Liikmed Siim Kiisler (Isamaa)
Paul Puustusmaa (Eesti Konservatiivne Rahvaerakond)
Andres Sutt (Eesti Reformierakond)

Riigikogu XIV koosseisu ajal on lobitöö käsitlemine olnud korruptsioonivastase erikomisjoni (KVEK) töös olulisel kohal. Lisaks lobitöö kui nähtuse ja GRECO V hindamisvooru soovitude olulise teema käsitlemisele, on lobiteema olnud erinevate nurkade alt seotud mitmete ühiskonnas tõusetunud probleemidega. Mõned näited, mis on olnud KVEK 2020 sügisese istungjärgu päevakorras:

- 1) Rahandusministri ja Advokaadibüroo Freeh Sporkin ja Sullivan vahel sõlmitud lepingu kujunemise asjaolud;
- 2) COVID-2019 kriisimeetmete rakendamine:
 - MESi poolt 2020. riigieelarve lisaeelarvega kriisimeetmete leevendamiseks eraldatud vahendite ebaselge jaotamine. Seaduse seletuskirjas nimetatud ja selgelt eesmärgistatud käibelaenude asemel töötati välja meede hoopis käibe- ja investeerimislaenude andmiseks. Kuidas kujunesid laenude ja käenduste andmise kriteeriumid, mis võimaldasid miljon EURi ületavat laenu saada ettevõtjatel, kellel eelmise aasta käive puudus või oli väike ning puudusid töötajad?
 - Vabariigi Valitsuse otsus eraldada SA-le KredEx märkimisväärselt suurem summa kriisimeetmete leevendamiseks kui esialgselt kavandatud. Ametnike poolt planeeritud 400 mln euro asemel eraldati 850 mln eurot, mis on üle kahe korra rohkem. Kuidas kujunes hinnang projekti määratlemiseks riiklikult olulisena?

26. novembril 2020 toimus koostöös MTÜ-ga Korruptsioonivaba Eesti veebiseminar lobi teemal. Seminaril saadud ülevaade EL riikide kogemusest, kus lobiregister toimib, näitas, et registri olemasolust olulisem on ühiskonnas ühtne sisuline arusaam lobi olemusest ning lobitöö läbipaistvuse olulisuse tunnustamine.

Seega oleks ajani, mil käivitub üldine läbipaistvusregister, kohane avaliku võimu kandja poolt teavitamine avalikkust oma tegevustest asutuse veebilehel. Kohtumiste kohta kajastatakse sellega seonduvad asjaolud: isik, teema, aeg, koht, esitatud dokumendid/andmed ning võimalusel ka andmed partneri rahastuse kohta.

Justiitsministeerium esitas 2020.a septembris Vabariigi Valitsusele GRECO V hindamisvooru soovitude rakendamiseks juhise „Lobistidega suhtlemise hea tava ametiisikutele“. Juhise vastuvõtmine ja järgimine maandab hulga riske, sest konkreetsete käitumisjuhiste puudumine ja poliitikute, ametnike ja muudes elusvaldkondades toimijate tegevus on tekitanud ühiskonnas küsitavusi nende käitumise ja tegevuse motiivide osas.

Eeltoodust tulenevalt on Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon seadnud endale kaks tegevussuunda:

1. Üldise vabatahtliku lobiregistri arendamine. Selleks jälgida GRECO V hindamisvooru soovitude rakendamiseks väljatöötatud juhise „Lobistidega suhtlemise hea tava ametiisikutele“ elluviimist eesmärgiga asutada asutusepõhisest lobikohtumiste avalikustamisest üldine vabatahtlik lobiregister.
2. Riigikogu liikmete heade tavade ja näidisolukordade dokumentide avamine, kaasajastades ja täiendades neid nii Eesti kui rahvusvaheliste kogemustega.